

p a p e r s

Populisme, polarització i democràcia

Joan Marçet

Cal acceptar la guerra amb resignació?

Tica Font

El problema social més gran, a la base de molts altres, és l'accés a un habitatge digne

Entrevista a l'Eva Abellan, Síndica Municipal de Greuges de Sabadell per Josep Ramon Giménez

Nicaragua, de la revolució a la dictadura

Jordi Corominas i Joan Albert Vicens

El nou reglament d'estrangeria

Irene Gómez Calderó

La cultura de la violació

Muriel Giménez

- 2 Des de la junta...
Ester Garcia
- 3 Populisme, polarització i democràcia
Joan Marçet
- 6 Cal acceptar la guerra amb resignació?
Tica Font
- 9 Retalls de premsa
- 11 El problema social més gran, a la base de molts altres, és l'accés a un habitatge digne
Entrevista a l'Eva Abellan, Síndica Municipal de Greuges de Sabadell, per Josep Ramon Giménez
- 15 Nicaragua, de la revolució a la dictadura
Jordi Corominas i Joan Albert Vicens
- 18 El nou reglament d'estrangeria
Irene Gómez Calderó
- 21 Cinema: La cultura de la violació
Muriel Giménez
- 23 Activitats Lliga

Revista Papers

Edita	Lliga dels Drets dels Pobles
Data d'edició	febrer 2023
Dipòsit Legal	B-23019-2007
Consell de redacció	Begoña Basterretxea, Ester Garcia, Joan Brunet, Josep Ramon Giménez, Lita Gilabert, Muriel Giménez i Núria Jané.
Correcció	Eva Perdiguier i Marga Garriga.
Revista quadrimestral	
Disseny on-line	Verónica Bustos

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES

Adreça	Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch) 08208 SABADELL
Telèfon	93 723 71 02
Fax	93 168 58 71
Web	www.dretsdels pobles.org
Adreça electrònica	info@dretsdels pobles.org
Horari d'atenció	De dilluns a divendres

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta revista sempre i quan se citi la font.

Ploure sobre mullat

La matinada del dilluns 6 de febrer, el sud de Turquia i el nord de Síria patien el terratrèmol que s'ha batejat com el més mortífer que ha patit aquella zona en els darrers dos segles. Els morts ja es compten per desenes de milers i els damnificats per centenars de milers.

Un terratrèmol és un fenomen natural que pot ser més o menys devastador depenent de la intensitat, però també de la seguretat de les construccions. En aquest sentit, sabem que si aquest terratrèmol hagués passat al Japó, país d'una important activitat sísmica, hauria produït uns danys infinitament inferiors.

I aquí el sentit del títol. Turquia és una potència regional, però el seu règim és autoritari, autocràtic i corrupte. Se sap, ja que moltes de les edificacions que es van esfondrar aquella tràgica matinada no havien passat la certificació de construcció segura. Un seguit "d'amnisties de la construcció" per part del govern haurien abonat aquest desastre. D'altra banda, una part de la zona turca afectada és zona kurda, minoria perseguida per Erdogan. I, finalment, una part dels morts i afectats són famílies refugiades sirianes que vivien en edificis vells dels nuclis antics d'algunes ciutats. Les paraules d'un noi sirià, encara en estat de xoc, a Kahramanmaras fan tremolar l'ànima: "Vaig créixer enmig d'una guerra i ara aquest terratrèmol".

A l'altra banda de la frontera, una Síria que pateix ja dotze anys de guerra desenterra amb les mans els morts del sisme. Els equips humanitaris i de rescat internacionals tenen vetada l'entrada. Sens dubte, en algunes regions del món plou sobre mullat.

Ester Garcia
Equip Papers

Populisme, polarització i democràcia

Per Joan Marcet, professor de Dret Constitucional

Assalt al Capitoli

En els darrers temps l'auge dels populismes i l'increment creixent de la polarització política està afectant de manera considerable el cor de la democràcia. La irrupció política i institucional de l'extrema dreta i de sectors irreductibles de l'esquerra ha accentuat de manera notable la polarització política a Espanya, com a molts altres països del món. Ha augmentat la crispació en el debat polític i institucional, ha crescut la confrontació entre blocs (el que alguns analistes descriuen com l'aparició del "bibloquisme"), la mala utilització de les xarxes socials s'ha

anat generalitzant, l'insult i la desqualificació personal estan a l'ordre del dia, i sembla que la desconfiança i el distanciament cap a governs, parlaments i altres institucions del sistema democràtic va creixent.

Com manté Anne Applebaum en una de les seves darreres obres, les democràcies liberals d'occident estan sota el setge i auge de l'autoritarisme. Les posicions "il·liberals" dels populismes de dreta i d'esquerra no solament posen en perill les institucions sinó també els valors en els quals se sustenta la democràcia. En l'assalt al Congrés nord-americà

de gener de 2021 o el setge i intent d'assalt als tres poders institucionals del Brasil de gener d'aquest any 2023, no només hi podem veure la fragilitat de les mateixes institucions democràtiques, sinó sobretot la deriva autoritària cap a la qual semblen decantar-se les societats de diversos països. El "trumpisme" o el "bolsonarisme" són només dos exemples extrems d'un corrent que està recorrent bona part del món occidental. Vestit de "batalla cultural", el discurs populista utilitza les teories de la conspiració, la polarització política, la mentida, el negacionisme, l'abast espantós de les xarxes socials, i, en gran mesura, els sentiments de nostàlgia, per tal de destruir institucionalment i ideològicament les bases i valors de la democràcia.

A Europa, en ple conflicte bèl·lic propiciat per una potència autoritària nostàlgica del seu passat imperial, s'expandeixen amb més o menys força les opcions polítiques populistes i s'incrementa la polarització política i social. De Polònia a Itàlia, de la Gran Bretanya post-Brexit a Hongria, veiem consolidar-se discursos i governs que fonamenten la seva política en els posicionaments populistes, il·liberals i propers a l'autoritarisme. També en els països assentats sobre posicions polítiques moderades, a dreta i esquerra, com França, Alemanya, o Espanya, o fins i tot en els països poc estables països nòrdics, han anat creixent les opcions polítiques nacionalpopulistes. El Reagrupament Nacional de Le Pen, la França Insubmissa de Melançon, Alternativa per Alemanya, Llei i Justícia a Polònia, el Fidesz d'Orbán a Hongria, la Lliga de Salvini o els Germans d'Itàlia de Meloni, Vox a Espanya, o les diverses

Assalt al congrés a Brasília

Viktor Orban, president ultra d'Hongria

forces d'extrema dreta i ultranacionalistes en els països nòrdics, s'orienten amb més o menys contundència cap a posicions de "xovinisme econòmic i social" (el benestar i les ajudes només per als nadius), de populisme nacionalista o de nacionalconservadurisme, i d'entorpiriment i boicot en l'avenç de la construcció política d'una Europa més forta, unida i de vocació federal.

La construcció per part del nacionalpopulisme d'un discurs d'aparença democràtica, però amb una pràctica nítidament desestabilitzadora dels valors d'avenç democràtic, es juga fonamentalment en el terreny de la polarització política, institucional i social. El bloqueig o la deslegitimació d'institucions (el bloqueig del Consell del Poder Judicial i la deslegitimació del Govern Sánchez des de l'inici per part del PP i Vox, en són un bon exemple), l'accentuació de la crispació en el debat polític institucional, l'apel·lació a la mobilització ciutadana genèrica contra els governs legítims, són manifestacions d'una pràctica política que considera la confrontació extrema com la seva millor arma. Demagògia, nostàlgia del passat, utilització de la mentida, desqualificació de l'adversari, són alguns dels elements que tots els nacionalismes i els populismes han utilitzat i utilitzen per créixer políticament.

A Espanya hem vist assentar-se posicions polítiques populistes fonamentalment a la dreta, però no únicament. Vox i diversos sectors del PP encarnen l'expressió més clara del nacionalpopulisme ibèric, agrupant les idees i po-

sicions d'extrema dreta versió espanyola. El nacionalisme essencialista i "l'aznarisme" estan en les seves bases fundacionals, que es reflecteixen en el discurs i en la pràctica política quan és possible: a Castella i Lleó, on governen en coalició el PP i Vox, o a Madrid, des d'on Díaz Ayuso intenta marcar el pas del conjunt del seu partit, com ho va fer descalegant Pablo Casado i orientant Alberto Núñez Feijóo des de la seva arribada a la presidència del PP.

L'increment de la fragmentació partidista que s'ha produït a Espanya en els darrers anys ha fet aparèixer partits polítics situats als extrems de l'espectre ideològic. Podemos, en primer lloc, i més tard, Vox han modificat no només l'anomenat bipartidisme imperfecte del sistema polític espanyol sinó també l'eix de competència política, ara encarnat per dos blocs distanciat i força impermeables, sense oblidar un

conjunt heterogeni de partits nacionalistes, regionalistes i provincialistes, que també condicionen i determinen les majories polítiques i parlamentàries. Dos llibres recents dels professors Lluís Orriols (*"Democracia de trincheras. Por qué votamos a quien votamos"*, Península, 2023) i Mariano Torcal (*De votantes a Hooligans. La polarización política en España*, Catarata, 2023) il·lustren de manera ben clara la deriva que s'ha produït en la política espanyola cap a formes de polarització extrema.

El debat polític s'ha crispat de manera general en els darrers temps, especialment des de l'entrada de l'extrema dreta a les institucions i els recels del PP, que mira sempre de reüll a Vox per intentar frenar-ne el creixement electoral. Hem assistit a campanyes electorals més tenses i a debats parlamentaris de contingut i forma lamentables. Aquesta radicalització de la confrontació política ha augmentat la polarització, que ha passat d'estar relacionada amb elements de racionalitat política i social, a realitzar un "gir afectiu" situant les emocions en el centre de l'explicació del comportament polític i electoral, tal i com han analitzat les professores de Santiago de Compostela Paloma Castro i Éryca Járaiz en la seva anàlisi sobre *La construcció emocional de la ex-*

Victor Manuel Sánchez del Real, VOX

trema derecha en España (CIS, Monografías núm. 328, 2022).

Des de fa ja anys s'estudien per part dels científics de la política els fenòmens associats a la polarització política. Més recentment, tant als EUA com a Europa s'ha dedicat especial atenció a estudiar el que s'anomena la "polarització afectiva", és a dir, la simpatia i proximitat de la ciutadania respecte a les diverses formacions polítiques que operen en el respectiu sistema polític. Cada vegada hi ha més evidències de l'increment de la "polarització afectiva" com a estimació més clara d'aquesta polarització política. Es mesura la proximitat o afinitat cap als propis, i el distanciament i allunyament respecte a la resta de formacions polítiques, com un dels elements clau per estudiar la qualitat del funcionament dels règims democràtics.

Aquest fenomen de creixement de la polarització afectiva s'ha produït també a Espanya i a Catalunya en els darrers anys. En un estudi recent de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials de la UAB, realitzat per la Dra. Lucía Medina, s'analitza "La polarització afectiva i els sentiments sobre la política a Catalunya" entre el 1995 i el 2021. En l'estudi s'aborden les diverses variants que fan de l'anàlisi de la polarització política un element destacat per poder comprendre l'interès, el compromís, el conflicte o la crispació envers la política, elements que, en el cas de Catalunya, han anat lligats a l'anomenat "procés independentista" i estimulats per l'augment de la confrontació i el creixement de la polarització identitària.

Tot plegat ha anat produint també la pèrdua de confiança dels ciutadans en la política, les institucions i, fins i tot, en molts dels valors de la democràcia. En cap cas, ni el populisme ni la polarització extrema i afectiva semblen beneficiar la consolidació i aprofundiment dels valors democràtics, ni la confiança dels ciu-

tadans en les institucions representatives.

La pràctica totalitat d'enquestes d'opinió indiquen que la confiança en la política, i especialment en els partits i institucions, ha patit una davallada en els darrers anys. La crisi econòmica, social i política del final de la primera dècada d'aquest segle va fer créixer aquesta tendència descendent, i des de llavors o bé ha anat augmentant o s'ha estancat. En el darrer baròmetre del CIS de gener de 2023, més d'un 15 % dels enquestats mencionaven els problemes polítics en general com a principal problema d'Espanya (per davant de l'atur amb un 10,9 % i just per darrere del primer problema esmentat, la crisi econòmica, amb un 19,9 %), i un 9,4 % citaven a més el mal comportament dels polítics com a principal problema.

Amb més precisió, el darrer sondeig d'opinió política realitzat per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials de la UAB durant la tardor de 2022, ens mostra un estancament durant els darrers anys del grau de satisfacció amb la democràcia. De fet, el grau de satisfacció amb el funcionament de la democràcia a casa nostra és molt similar en aquest darrer sondeig de 2022 al que registrava el sondeig de 2011, just abans de l'esclat de la crisi política derivada de la financera del període 2008-2010 i just abans de

l'inici formal del "procés". Però quan es pregunta pels sentiments que inspira la política, els més esmentats són la desconfiança i la frustració, amb més del 20 % de respostes. I quan es comparen les respostes amb el sondeig de fa una dècada, s'observa clarament un augment del sentiment d'avorriment. Si s'agrupen els sentiments, els més mencionats de llarg en el sondeig de 2022 són els negatius, que a més han crescut respecte a fa una dècada, mentre que els positius han anat cedint terreny. I quan es valoren les institucions, només els ajuntaments aproven en la seva avaluació política.

Així doncs, el populisme com a fenomen que es va estenent al llarg i ample de la nostra geografia, amb exemples cada vegada més preocupants per tal com afecten països centrals des d'una visió geopolítica - des dels EUA i la Gran Bretanya fins als països nòrdics - i l'increment de la polarització política, especialment la que qualifiquem de polarització afectiva, semblen incidir en la solidesa democràtica de les nostres societats. De moment afecta especialment la mirada política d'aquestes, perquè quan el nacionalpopulisme i la polarització extrema travessen la mateixa societat l'aboquen a sistemes polítics autoritaris i dictatorials, com ens ensenya la història encara recent del nostre món més proper.

Cal acceptar la guerra amb resignació?

Per Tica Font
investigadora del Centre Delàs d'Estudis per la Pau

Aquesta és una pregunta que jo mateix m'he formulat en moltes altres guerres, com ara la guerra de l'ex-Iugoslàvia, per la invasió d'Iraq, Afganistan, Líbia o en altres més llunyanes. Ara m'ho torno a preguntar amb la guerra d'Ucraïna i em formulo més preguntes.

Què em mostren els mitjans de comunicació sobre la guerra?

M'avanço a la resposta, perquè haig de dir que el periodisme de guerra, està essent un periodisme de part, un periodisme que manipula per conduir l'opinió pública a què doni suport a l'opció que han pres els governs europeus i nord-americans d'involucrar-se en la guerra.

Sabem que a la guerra el primer que es perd és la veritat. Estem davant d'un escenari de periodisme on cada bàndol utilitza la co-

municació a favor seu, utilitzen el llenguatge que els sigui favorable. Putin ha prohibit fer servir les paraules guerra, invasió i destrucció, i exigeix que es parli "d'intervenció militar". El bàndol rus quan parla de la guerra d'Ucraïna maximitza els seus resultats i minimitza les baixes o errors. Putin mostra imatges netes de la guerra, només es veuen soldats en formació, tancs..., no mostra atacs, no mostra destrucció a edificis, hospitals o escoles, no mostra ferits o morts, no mostra població angixada. Putin mostra mapes d'avenç militar, mostra els seus èxits.

Els nostres mitjans de comunicació, fan el mateix, però a l'inrevés: mostren destrucció, atacs a infraestructures que afecten el manteniment de la vida, mostren la desesperació de les persones, mostren les llargues cues de refugiats i el mal son pel qual estan passant, mostren els ferits, els morts, els danys als habitatges; mostren la resistència a l'exèrcit rus, un exèrcit que no pot amb ells. I nosaltres veiem la guerra a través dels patiments de la gent, empatitzem amb ells i deixem que les emocions guiïn les nostres decisions. Quan les emocions pesen més que la raó donem suport a tot allò que el govern proposi, sigui involucrar-se en la guerra, comprar o vendre més armes i incrementar els pressupostos militars. Hem vist moltes persones tenint reaccions primàries en demanar que entrem en guerra, com si la guerra fos una pel·lícula, o demanant fermesa als

governos: “Que li parin els peus a Putin!” També veiem població que criminalitza a qualsevol persona pel fet de ser russa o demana que no hi hagi concerts de música russa, perquè “tot allò que és rus és dolent”.

Aquest periodisme de sentiments impulsa en els espectadors reaccions visceralment, parar com sigui la guerra, atacant a Putin o bé militarment o amb mitjans molt durs; volen veure els governants occidentals amb posicions dures. Aquest periodisme alimenta el conflicte, legitima la guerra i ens fa còmplices a tota la població.

Guiats per les emocions aplaudim que els governs occidentals enviïn armes lleugeres, pesades i ofensives al govern d'Ucraïna. Al mateix temps l'Europol ja ha mostrat la seva preocupació per aquests enviaments, els preocupa que una part d'aquestes armes acabi en el mercat negre, que acabi en mans del crim organitzat, com ja va passar a la guerra de l'ex-Iugoslàvia. En octubre de 2022 alguns mitjans de comunicació s'han fet ressò de les informacions d'Europol sobre que s'han trobat algunes d'aquestes

armes a Suècia, Dinamarca i Països Baixos. Però quan el govern espanyol anuncia que enviarà armes a Ucraïna, la població està d'acord, li dona suport, els telenotícies no informaran si una part d'aquestes armes acabaran en mans inadequades.

Quins interessos es juguen en aquesta guerra?

En termes geopolítics aquesta guerra representa una competició sobre l'hegemonia mundial. Des de fa deu anys Xina i Rússia disputen i qüestionen l'hegemonia mundial als Estats Units. El final de la guerra freda va suposar el final d'un món bipolar, Estats Units / URSS i l'inici d'un món unipolar amb una única potència hegemònica, els Estats Units. El vencedor de la guerra freda va imposar la “pau liberal”, la pau del vencedor, que consistia essencialment en tres punts: l'economia imperant seria el capitalisme, el mercat lliure; la forma d'organització sociopolítica havia de ser la democràcia liberal i, un tercer pilar serien els valors i llibertats occidentals. Aquesta hegemonia nord-americana fa uns anys que és contestada, la retirada

de militar de l'Afganistan marca la fi de l'era unipolar. La guerra d'Ucraïna obre la porta a construir aquest nou ordre, on s'haurà de dirimir qui formarà part, de quines estructures de diàleg es dota i veurem en quins nusos centren la confrontació.

En aquest context de disputa per l'hegemonia mundial, Rússia aprofita que els Estats Units es retira d'Afganistan, que la seva implicació en l'Orient Mitjà no és tan forta i que la seva prioritat està a l'Àsia -Pacífic, és a dir, està a la Xina, per recuperar l'orgull d'haver estat potència mundial i de marcar el que Putin considera espais vitals, països que considera el seu pati del darrere i on ell decidirà l'orientació política.

Pels Estats Units l'únic competidor en l'hegemonia mundial és la Xina. Per ostentar l'hegemonia mundial cal ser líder mundial en tres aspectes: econòmic, tecnològic i militar. Rússia no és potència econòmica, té un PIB similar a Itàlia, tampoc és potència tecnològica, ja que és dependent de molts components. Aquesta guerra està servint perquè els nord-americans avaluin si Rússia pot ser considerada potència militar, perquè per ser potència militar ha de poder mantenir una guerra llarga (l'estratègia, desgastar Rússia militarment), i la indústria militar ha de poder produir armes al mateix ritme que s'utilitzen. A finals d'octubre de 2022 el pentàgon va fer pública l'Estratègia de Seguretat Nacional, en ella solament es considera competidora la Xina. Rússia ha estat relegada a un segon nivell. Si Estat Units no tractarà a Rússia com a potència militar mundial. Per què allarga la guerra? Per què no la para?

En definitiva estem en una guerra entre Rússia i els Estats Units en territori ucraïnès.

Qui surt perdent i qui surt guanyant amb la guerra?

És bo recordar que les guerres les fan els governants, no els països ni la gent, la ciutadania russa, pel fet de ser russa, no vol dir que sigui responsable o culpable de la guerra; i molts d'ells estan tan desinformatos o manipulats com els ucraïnesos o nosaltres. A totes les societats hi ha persones que no volen la guerra.

Dit això, podem afirmar que Putin és el responsable de la invasió, és el que ha fet el primer pas cap a la guerra. Però culpabilitats hi ha en tots els actors: Rússia, Ucraïna, Estats Units, Unió Europea. Tots ells han contribuït al desenllaç i ningú d'ells ha treballat prou per evitar-la.

Econòmicament, la indústria d'armes està fent un bon negoci. Per una banda, les armes que els Estats Units, Regne Unit i la Unió Europea estan enviant a Ucraïna, que eren propietat dels ministeris de defensa, caldrà reposar-les i, a més a més, si considerem que tots els estats estan incrementant els pressupostos de defensa, tots ells faran nous contractes de compra d'armament més sofisticat. La indústria militar s'assegura bons contractes pels anys vinents, en especial en la indústria nord-americana i els governs europeus estan incrementant les compres d'armes a aquesta indústria.

Per l'altra banda, hem vist que la incertesa de la guerra ha fet pujar el preu del combustible, petroli i gas. Quan la UE ha decidit deixar de comprar gas i petroli a Rússia, ha hagut de buscar un altre proveïdor i mira per on, Estats Units ha ofert el seu gas de fracking a Europa per substituir el rus i a un preu més alt que el rus. En definitiva, que Europa no compri el gas rus i el compri als Estats Units és un bon negoci per les empreses d'aquest país.

En tercer lloc, la indústria de l'alimentació també surt beneficiada de la guerra. Hem vist les dificultats per exportar la collita de gra, el que ha provocat una pujada considerable d'olis, de pinsos pels animals i de gra pel menjar dels humans.

Si mirem els perdedors, en primer lloc, cal considerar la població d'Ucraïna. Han perdut vides de familiars i amics, han perdut els habitatges, la feina, la seva vida quotidiana. La seva vida ha quedat tan trastocada, que una generació segurament serà perduda. Però a la Unió Europea hem vist com han apujat els preus de tot: llum, menjar... En definitiva, s'ha produït un increment en l'empobriment de la gent, que no disposa de suficients recursos econòmics per cobrir totes les necessitats bàsiques. La població russa també ha vist com els preus s'incrementen, alguns han perdut la feina i han perdut drets i llibertats, no poden manifestar desacord amb el seu govern.

Hem d'acceptar la guerra amb resignació?

Sabem que és difícil tenir opinió pròpia quan els mitjans d'informació solament expliquen de manera parcial, o des dels interessos d'una part, el que passa a la guerra. És convenient qüestionar-se la informació, sobretot pensar en el que no diuen. Si dos exèrcits estan fent-se la guerra, com és que solament veiem els bombardejos d'una part? On cauen les bombes dels altres? Veiem els morts dels atacs russos i és que els ucraïnesos no maten? Les seves bombes no maten? Quan tenim tan poca informació i no sabem la fiabilitat de la informació solament ens queda el recurs del sentit comú. La guerra no és bona, la guerra no genera pau, la postguerra serà molt dura.

Ens hem de resignar i acceptar la guerra? No, mai. Amb resignació mai. El futur és obert, el futur no està escrit, està en les nostres mans conduir-lo en una direcció més humana.

Guerra mediática, una guerra que no hemos entendido

Algunos dudan de que estemos en el epicentro de una “guerra mediática” híbrida. No ven que están desplegadas todas las armas ideológicas, financieras y militares del capitalismo. Algunos no se percatan de que hablamos los lenguajes colonizantes que nos imponen; que compramos compulsivamente sus tecnologías; que relatamos la historia con las premisas lógicas de ellos; que financiamos sus monopolios mediáticos; que regimos nuestras vidas con “valores” y “cultura” que nos infiltran. Piensan que es conspiranoia. ¿En qué guerra las víctimas financian sus victimarios?

“A pesar de los logros de cierta izquierda y progresismo, o precisamente por eso, las ofensivas de las clases dominantes (militares, financieras, eclesiásticas...) avanzan retrógradas hacia un neo-nazifascismo porque atraviesan una crisis de vacío intelectual que se coagula en un proceso de condensación de odios y

miedos””. Mientras tanto, algunos gobiernos siguen transfiriendo sumas de dinero enormes a los monopolios mediáticos que los atacan o los chantajean. ¿Qué no entendimos?

“Está bajo amenaza la cordura social.” “Las mesas de redacción y las direcciones editoriales están infestadas por “servicios” de inteligencia y espionaje. Casi todo está barnizado con canalladas y calumnias contra la voluntad organizativa de los pueblos en lucha y contra sus líderes.” “¿No lo vemos?

Está en la “tele”, las redes o los tabloides que despliegan los ataques diseñados por la manipulación simbólica.” “Y empeora en periodos electorales. Hay gobiernos de ricos encumbrados con los votos de los pobres; hay consumismo desaforado de mercancías encarecidas.” “¿Qué no entendemos?

La memoria también es un campo de batalla semiótica. Quieren resetearlo todo, el olvido es su gran negocio. “El objetivo es sembrar odio de clase contra todo lo que se organiza en clave de rebeldía. Inyectar miedo contra cualquier intento de modificación del status quo.”

“En el corazón de la Guerra Mediática habita la aberración supremacista, reloaded, empeñada en convencernos de que ellos siempre tienen la razón, que debemos agradecer que nos saqueen y exploten. Agradecidos por este mundo, al borde del desastre ecológico y ahogado en el fracaso civilizatorio del capitalismo.” Guerra híbrida por todos los medios. ¿Qué parte no entendemos?

Paradójicamente la “guerra mediática” tiene frentes internos. “Nos urge una comisión internacional de los pueblos, extensiva de aquella que redactó el Informe MacBride, para solucionar los problemas mundiales de la comunicación. Enfrentar, ordenadamente a la Guerra Mediática en desarrollo. Vienen tiempos peores.

Fuentes: Rebelión. [Fernando Buen Abad Domínguez](#)

Publicat a Rebelión el 29/12/2022

Link: <https://rebelion.org/autor/fernando-buen-abad-dominguez/>

Ortega despoja de la nacionalidad a otros 94 nicaragüenses, entre ellos los escritores Sergio Ramírez y Gioconda Belli

El régimen de Daniel Ortega [ha despojado este miércoles a otras 94 personas](#)¹ de la nacionalidad nicaragüense. Entre los afectados están los escritores Sergio Ramírez, Premio Cervantes, y Gioconda Belli, ambos en el exilio; el periodista nicaragüense Carlos Fernando Chamorro, la escritora y feminista Sofía Montenegro, la activista Azahalea Solís, el obispo Silvio Báez, una de las voces más críticas de la Iglesia, y la activista Vilma Núñez, presidenta del Centro Nicaragüense de Derechos Humanos (CIDH). El despojo ha sido notificado por el presidente del Tribunal de Apelaciones de Managua, Ernesto Rodríguez, y según el fallo sobre las personas afectadas pesan cargos de “traición a la patria” y son considerados “prófugos de la justicia”. Además de retirarles la nacionalidad nicaragüense, la justicia bajo el control de Ortega ordena que se incauten todas las propiedades a nombre de los afectados. Entre las personas que pierden su nacionalidad está también el periodista Wilfredo Miranda, colaborador de EL PAÍS.

Esta decisión se da una semana después de que el régimen [ordenara la expulsión de Nicaragua de 222 presos políticos](#)², a quienes además se les despojó de la nacionalidad. Estas personas fueron trasladadas la mañana del pasado

jueves en un avión fletado por Estados Unidos hasta un hotel en las afueras de Washington, donde los liberados recibieron apoyo del Departamento de Estado para iniciar un proceso que les permita lograr un estatus legal en el país. España también ha ofrecido entregarles la nacionalidad, una decisión a la que varios de los detenidos se han acogido. Entre las personas liberadas la semana pasada estaba la exguerrillera sandinista Dora María Téllez, Comandante Dos de la revolución nicaragüense, quien afirmó a este diario que [“cada día que no me ahorcaba era un triunfo sobre Ortega”](#)³.

La decisión de hoy afecta a religiosos, activistas, políticos, intelectuales, periodistas que siguen su cobertura de Nicaragua desde el extranjero, principalmente desde Costa Rica, epicentro del exilio nicaragüense, feministas y algunas de las voces más críticas contra el régimen de Ortega. “Son unos ladrones, pero Dios me va a devolver una casa mejor que esa que se están robando”, ha dicho la periodista Lucía Pineda Ubau, parte del exilio en Costa Rica. Ubau fue detenida en diciembre de 2018 después de que la Policía [asaltara y ocupara las instalaciones del canal de televisión 100% Noticias](#)⁴, en Managua, y apresara también a su director, Miguel Mora.....

Entre los afectados por el fallo de este miércoles está [Arturo McFields](#)⁵, embajador de Nicaragua ante la Organización de Estados Americanos (OEA), quien

el año pasado [denunció las arbitrariedades](#)⁶ de lo que considera la “dictadura” de Daniel Ortega y había abogado por la liberación de los [presos políticos del régimen](#)⁷....

La decisión de Ortega de despojar de la nacionalidad nicaragüense a las voces críticas se ha convertido en una nueva forma de represión e intimidación. Desde 2018, [cuando estallaron masivas protestas contra el Gobierno](#)⁸ en la capital y otras ciudades importantes del país, el régimen desató una feroz represión que inició reventando las manifestaciones, con el asesinato de más de 360 manifestantes, muchos de ellos jóvenes universitarios, según la Comisión Interamericana de Derechos Humanos (CIDH). A esto siguió la cacería contra quienes eran vistos como líderes de las movilizaciones y más tarde la realización de juicios considerados espurios contra los disidentes. Además, decenas de miles de nicaragüenses han dejado el país por la persecución política y el deterioro de la economía.

Article sencer: <https://elpais.com/internacional/2023-02-15/ortega-despoja-de-su-nacionalidad-a-otros-94-nicaraguenses-entre-ellos-los-escritores-sergio-ramirez-y-gioconda-belli.html>

Per Carlos S. Maldonado, redactor de Edición América de EL PAÍS

Links:
1-<https://elpais.com/internacional/2023-02-09/ortega-se-ha-aferrado-a-la-represion-a-los-presos-politicos-y-los-sostenes-su-regimen.html>

2-<https://elpais.com/internacional/2023-02-09/el-regimen-de-daniel-ortega-libera-a-mas-de-200-presos-politicos-y-los-destierra-en-estados-unidos.html>

3-<https://elpais.com/internacional/2023-02-10/las-605-noches-de-infierno-de-la-comandante-dos-cada-dia-que-no-me-ahorcaba-era-un-triunfo-sobre-ortega.html>

4-https://elpais.com/internacional/2018/12/22/america/1545453205_991075.html

5-<https://twitter.com/ArturoMcFields>

6-<https://elpais.com/internacional/2022-03-23/el-embajador-de-nicaragua-ante-la-oea-denuncia-la-dictadura-de-ortega-y-pide-liberar-a-los-presos-politicos.html>

7-<https://elpais.com/internacional/2022-03-22/condena-contracristiana-chamorro-un-juicio-sin-pruebas-y-con-policias-como-testigos.html>

8-<https://elpais.com/especiales/2019/represion-nicaragua/>

El problema social més gran, a la base de molts altres, és l'accés a un habitatge digne

Entrevista a l'Eva Abellan, Síndica Municipal de Greuges de Sabadell, per Josep Ramon Giménez

L'Eva Abellan és la Síndica Municipal de Greuges de Sabadell, és la vicepresidenta primera de l'Aliança Global de l'Ombudsperson Local (AGOL) i acaba de deixar el relleu com a presidenta del Fòrum de Síndics i Síndiques, Defensors i Defensores Locals de Catalunya.

Ja té temps de portar totes aquestes responsabilitats endavant?

Haig de dir que quan vaig assumir la presidència del Fòrum, que s'afegia a la meva feina de Síndica, anava força desbordada. També és cert que va coincidir amb la pandèmia i hi havia temes nous que havíem d'abordar, però tota la part de representació institucional, com que era en línia, d'alguna manera tenies més temps per treballar-la. Però és cert que quan havia de gestionar els tres càrrecs a la vegada, sí que el volum de feina era molt alt. Com a Síndica la feina era la mateixa o més, i com a vicepresidenta de l'Aliança Global de l'Ombudsperson Local, que és una

aliança internacional amb molts països, tenim una secretaria tècnica molt potent que porta el dia a dia de la feina. I les reunions, a partir de les limitacions imposades per la pandèmia, la majoria ja són virtuals

És llicenciada en Sociologia per la UAB i postgraduada en Direcció i Gestió d'Entitats sense Ànim de Lucre i d'Economia Social per la Fundació Pere Tarrés. Però comencem per saber per què va estudiar sociologia.

Perquè sempre he tingut molt interès a entendre què passa en el nostre entorn, en el nostre món i com hi podem incidir. Tinc molt interès a desenvolupar aquest espai crític, tenir presència en el món i mirar de contribuir a millorar-lo.

Diríem que la sociologia ha estat com la base per després focalitzar els interessos en el que l'atrau més, com l'acció social, la comunicació...

Temes de sostenibilitat, de feminisme... Ara estic fent un màster en polítiques de gènere, que és un tema que m'interessa. Recordo que al principi de la carrera,

un professor i sociòleg molt reconegut, en Joan Estruch, ens va dir que la sociologia, al final, és posar-te unes ulleres per no donar per descomptat res. I crec que com a base és el que hauríem de tenir tots: un esperit crític i de qüestionament de l'entorn.

Si posem damunt la taula temes socials, com ara els ambientals, el feminisme, la marginació... quin és el que més li interessa?

Quan vaig fer el meu projecte per optar a Síndica vaig posar el focus en tres assumptes bàsics: com és que determinades actuacions de les institucions públiques, diguem l'Ajuntament, l'Administració pública, poden deixar la gent en situació de gran vulnerabilitat. Com a Síndica, aquest és l'objectiu número 1, evitar que aquestes persones arribin a ser més vulnerables perquè l'Administració no faci bé la seva feina. I a banda d'aquesta vessant més social, hi ha la vessant feminista i la sostenibilitat. Són els tres eixos principals del meu projecte. I amb els drets humans a la base de tot, però amb

síndica
MUNICIPAL
GREUGES
SABADELL

l'enfocament de la sostenibilitat, perquè jo ja crec que fem tard amb tot plegat.

Tot això es pot fer des de l'àmbit públic, perquè des del privat els temes poden ser més acoats, i amb menys capacitat d'incidència?

Sí, ara tinc una veu pública que em permet incidir en determinats temes. Per exemple, aquest darrer any vaig fer una actuació d'ofici sobre la dignitat menstrual a escoles i instituts, i això, quan estava en l'àmbit privat, si no em contractaven per a un projecte així, no ho podia tirar endavant.

Però per treballar i incidir en molts d'aquests temes també podia haver optat per la via política.

Sí, però a mi, la política com a eina de transformació social m'agrada molt, però la política de partit, no, no m'hi veig.

I no serà perquè des de la posició de Síndica pot fer un determinat control de l'acció política, cosa que des de la política és més difícil perquè et deus al partit?

Bé, però des de l'oposició també pots exercir un determinat control del govern. Hi ha molts mecanismes de control. I depèn de l'àmbit en què et moguis. No és el mateix dirigir un país que una ciutat. Però jo també trenco una llança a favor de les persones que decideixen embarcar-se en liderar un projecte polític, quelcom molt complicat. I haig de dir que el lideratge està molt mal entès, no se li dona la importància que té. Si no lideres bé els equips, no gestiones bé els diners públics i altres coses, segur que no surten. I en un tema tan delicat com és l'Administració pública, els espais comuns de tothom, els diners de tothom... ostres! Necessites molt bons líders. I una persona que es posa davant de tot això, on rebrà pals per tot arreu i on, pel fet de ser polític, ja pensen malament de tu, té el seu mèrit.

Clar, però sobretot en els darrers anys la classe política s'ha guanyat a pels la desconfiança per part de sectors de la ciutadania que tenen la percepció que hi ha persones a la política que pensen més a conservar l'escó, treballar per al seu partit, que no pas treballar per a tothom.

Per això deia que no m'agrada especialment la política de partit. Prefereixo la política com a transformació social. I com a transformació social, la meua feina com a Síndica és política, perquè al final genero una certa transformació social en els àmbits on puc fer incidència.

Sindicatura de proximitat. Diferències amb la sindicatura general.

D'entrada, un àmbit competencial obvi: la Sindicatura de Catalunya té competències sobre tot el territori català, com la Generalitat, les diputacions, també empreses privades en els temes energètics, per exemple, i en l'àmbit local. En canvi, les sindicatures locals només actuen en l'àmbit de l'Administració pública local i les empreses que depenen d'aquesta Administració pública, com VIMUSA o la companyia d'aigües a Sabadell, en què l'Ajuntament té una part de participació pública. Però, a més, quant a la proximitat, si vas a la Sindicatura de Greuges de

Catalunya segurament t'atendrà el seu equip. Parlar amb la Síndica, directament, serà molt difícil, perquè ella té una funció més representativa. Jo me'n vaig a casa dels veïns quan em diuen que un veí fa soroll a la nit. Soc més accessible i conec la ciutat, els carrers, les entitats... Aquesta proximitat per a mi és essencial.

Quin és el grau de vulnerabilitat de Sabadell per a la Síndica de Greuges?

A mi, com diu el Síndic de Barcelona, no m'agrada parlar de persones vulnerables, sinó de persones vulnerabilitzades. Però encara m'agrada més un concepte que fa servir la presidenta de la Comissió de Drets Humans de Mèxic, que també forma part de la junta d'AGOL, quan parla de persones d'atenció prioritària, que és un concepte que posa el focus en qui ha de fer la feina. A Sabadell, com a la resta de Catalunya, tenim moltes persones d'atenció prioritària, tant pel que fa a persones que malviuen en habitatges insalubres o que no tenen els mínims de connexió elèctrica, calefacció o persones que viuen al carrer, que és un tema sobre el qual fa molt temps que insisteixo que s'ha de fer alguna cosa. A Catalunya tenim la llei de sensellarisme que ha permès dotar de més recursos els municipis per afrontar aquest

“Casal Pere Quart, Seu de la Sindicatura de Greuges de Sabadell”

Trobada internacional de Defensores del Poble a Madrid

problema. Però Sabadell, una de les mancances que té és un alberg o un espai de baixa exigència per acollir aquestes persones. Perquè el problema més gran, a la base de molts altres, és l'accés a un habitatge digne.

I quant a la conflictivitat, com estem?

Els que a mi m'arriben no els qualificaria de conflictes, sinó més aviat problemàtiques. Per exemple, en un Ple municipal es presenta una moció d'un grup de veïns del centre per tot el tema del soroll nocturn, que atribueixen en molts casos als locals d'oci nocturn. Llavors, això més que un conflicte és una problemàtica social derivada de la manca de respecte a la convivència per part dels que surten al carrer esverats o borratxos i fent excés de soroll. L'Ajuntament pot actuar i de fet actua, però no és el causant de la problemàtica social. En altres casos sí que és l'Ajuntament el que ha pogut fer una actuació per la qual la gent s'ha sentit perjudicada. Recordo, en el mandat anterior, quan es va fer el càlcul de la taxa de reciclatge d'escombraries. La taxa la van recalcular de com estava abans i hi va haver persones que van passar de pagar molt poc a pagar moltíssim, perquè les eines de càlcul eren els metres quadrats de l'habitatge, la renda i

les persones que conviuen amb el titular. Vaig fer un estudi i em vaig preguntar com es justificava en aquest càlcul el reciclatge, perquè algú pot tenir un habitatge de 400 metres quadrats, ho recicla gairebé tot i en canvi paga la taxa més alta, i una altra persona viu en un pis petit, són quatre de família, no recicla pràcticament res i no paga tant. Si la taxa té un objectiu d'incentivar la recollida selectiva i de no abocar tants residus al contenidor, el càlcul havia de ser diferent. Una altra problemàtica força greu es va començar a donar a partir de la pandèmia amb la digitalització de l'Administració. Aquí es va trencar tot i de sobte la gent es va quedar penjada, sense poder-se relacionar amb l'Administració si no era a través de mitjans telemàtics. A més, estic estudiant la qüestió de la cita prèvia, perquè hi ha un dictamen que diu que no pot ser obligatòria si no hi ha una normativa superior que així ho digui. En tot cas, el servei s'ha de donar, hi hagi cita prèvia o no.

I a Sabadell quins creu que són els barris on l'Ajuntament hauria d'actuar més a fons?

Si parlem de contaminació, segurament hauríem de parlar del districte 1, si parlem de vulnerabilitat social hauríem de parlar de barris que no són tan a prop del centre i que tenen problemes

d'exclusió residencial. És complicat aventurar-se a identificar uns barris com els més necessitats. Crec que en general cal un treball més gran d'intervenció social en molts llocs de la ciutat per tal que les persones no se sentin tan desconnectades de l'Administració pública.

Hi ha barris on hi viu més població estrangera, que desconeixen l'existència de la Síndica i alhora són persones que poden tenir més problemes de serveis bàsics.

Sí, són barris on hi ha més exclusió residencial. Jo el que faig és anar als barris, visitar l'associació de veïns i altres associacions per tenir un contacte més directe amb la població. També des de serveis socials em deriven casos, perquè no tenen prou eines per solucionar els seus problemes. I em trobo atenent casos en els quals l'Administració gairebé ja no pot arribar a fer més tampoc. Al final, el principi de subsidiarietat no s'aplica. Si els estats han ratificat convenis i declaracions de drets humans, de convencions internacionals, els ajuntaments els han d'aplicar.

Però en general, creu que es coneix prou la Sindicatura Municipal de Greuges.

Jo m'he esforçat molt per donar a conèixer la institució, però encara falta més difusió, el que passa

és que em falten recursos també per poder comunicar millor. Quan jo em vaig presentar per representar aquesta institució em vaig comprometre a potenciar-ne la informació, però em falten recursos, i això de veritat que em preocupa. Per una banda, a tothom li agrada tenir una sindicatura local, perquè és un mecanisme de garantia democràtica, una institució que vetlla perquè es facin bé les coses públiques. Però si no li dones recursos, li estàs lligant les mans a l'esquena.

Recursos que ha de proveir l'Ajuntament.

Correcte. La sindicatura no deixa de ser una institució independent, triada pel Ple municipal, no pel govern. I a mi em va triar per consens un Ple de vuit grups polítics que teníem en aquell moment en el Ple. Ja hi ha una sèrie de mecanismes per garantir la independència, però en el tema dels recursos l'Ajuntament m'hauria de dotar dels que necessito, i això no passa. Ara serà el meu cinquè any de mandat i no me n'he sortit. I els recursos són per donar un millor servei a la ciutadania i per arribar a fer que la gent conegui més la Sindicatura de Greuges. M'agradaria tenir la pàgina web en quatre idiomes di-

ferents, poder-me desplaçar més als barris, poder muntar estands perquè la gent ens conegui...

I els greuges que planteja davant de l'Ajuntament, tenen garantia que se solucionaran?

A la meva actuació d'ofici, jo el que faig són propostes de millora. Tenim la sort de tenir una institució que pot analitzar la ciutat des de fora i fer propostes que l'Ajuntament pot acceptar o no. Al final, jo no mano, jo només recomano coses i l'Ajuntament decideix si les fa o no. Jo no tinc poder executiu, és un poder limitat.

I el saldo de les actuacions de la Síndica amb relació a la resposta de l'Ajuntament?

Això es pot trobar a la memòria que faig cada any. A la de l'any passat, per exemple, en l'informe final, vaig traslladar totes les queixes en les quals la ciutadania tenia raó. Vaig agafar la Carta Europea dels Drets Humans i vaig posar totes les queixes en les quals la ciutadania tenia raó relacionades amb un dels drets de la Carta. El dret més vulnerat l'any passat va ser l'eficàcia dels serveis públics: no donen resposta a un informe, el tema de les cites prèvies, els silencis administra-

tius... El dret de l'Administració és molt ampli i l'eficàcia dels serveis públics, també. Per tant, en aquest sentit haig de dir que, en els temes que he analitzat, queda feina per fer que Sabadell sigui una ciutat eficaç en el terreny administratiu.

Què li diria a la ciutadania perquè truqui a la porta de la Síndica de Greuges?

Doncs que tenen drets davant l'Administració local i que si no se'n surten som aquí per acompanyar-los, assessorar-los o el que necessitin. Aquí no cal demanar cita prèvia, que si la demanen, millor, però al final la gent ve aquí seu i ens explica la seva queixa, o ho fan per telèfon o per Whatsapp. Al final, és donar servei i facilitar la vida a la gent.

I el donaria millor si tingués un observatori social de la ciutat per recollir dades d'anàlisi social per poder prendre decisions polítiques amb coneixement de causa. M'agradaria tenir una informació específica sobre els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), un marc internacional global que apel·la a tothom i que el 2030 aconseguim una sèrie de coses i evitar que cadascú faci la seva: govern, empreses, particulars...

Trobada internacional de Defensores del Poble a Madrid

Nicaragua, de la revolució a la dictadura

Per Jordi Corominas i Joan Albert Vicens
de la comissió de la Campaña Libertad para Nicaragua

Daniel Ortega contra el seu poble

La revolució sandinista va derrocar el 1979 el govern d'Anastasio Somoza, una de les dictadures més sagnants d'Amèrica Llatina, i va liderar un projecte de transformació socioeconòmica i cultural que va entusiasmar i rebre suport de gent de tot el món. Milers de voluntaris de tot arreu van anar a Nicaragua per implicar-se en alfabetització, sanitat, promoció de la dona, cooperatives agràries, etc. Hi veien una esperança de transformació i de canvis profunds per a altres països. Aquest petit país es va convertir en un far global.

L'entusiasme que generava la revolució sandinista tenia a veure amb l'antiimperialisme, amb l'accés a l'educació i a la salut dels més pobres, amb la promoció de la cultura, i també amb la democratització de Nicaragua: pagesos, obrers i dones per primera vegada podien sentir-se com a ciutadans iguals en drets i dignitat. Tot i la contrarevolució i la guerra finançades pels Estats Units de Ronald Reagan, els sandinistes d'aleshores no van deixar mai de banda la democràcia i la llibertat d'expressió.

Per contra, avui Daniel Ortega, l'actual president, i la seva dona, la vicepresidenta Rosa Murillo, han

segrestat el nom i la memòria del FSLN, i els somnis i lluites dels nicaragüencs i d'internacionalistes de tot el món, per establir una dictadura, mantenir-se en el poder com uns cabdills i apropiar-se de béns i capital per a ells i la seva camarilla. Ortega, que havia presidit el país entre 1985 i 1990, fou reelegit el 2006 i des de llavors ha forçat la Constitució per a perpetuar-se en el poder, ha eliminat la llibertat de premsa i l'activitat de l'oposició fins a empresonar la majoria dels candidats opositors a les eleccions de 2021. Molts dels perseguits són antics sandinistes demòcrates i crítics de la nova dictadura.

La revolta popular d'abril del 2018, encapçalada per joves i estudiants universitaris que protestaven contra l'autoritarisme d'Ortega fou sufocada a sang i foc recorrent a grups paramilitars. La brutal repressió va deixar unes tres-centes persones assassinades, dues mil ferides, mil sis-centes empresonades i més de setanta mil exiliades. Aquests crims no s'han investigat, ni els culpables han estat castigats.

Des d'aleshores, la repressió ortegista no ha parat de créixer. S'ha acabat amb la llibertat d'expressió i amb tots els mitjans de comunicació independents, es controlen Internet i les xarxes socials, s'ha empresonat la dissidència, s'han il·legalitzat unes 3000 associacions i ONG nacionals i estrangeres, la majoria al servei de les classes populars; s'han tancat escoles, asils, entitats de salut, educació, esports, art, acadèmies científiques, associacions de treballadors, sindicats, etc. Es persegueix una part de l'Església catòlica i s'atemoreix la població. Moltes persones amena-

çades trien el camí de l'exili. Organitzacions com *Amnesty International* o *Human Rights Watch*, entre d'altres, denuncien periòdicament les violacions dels drets humans a Nicaragua.

La falsificació del sandinisme per una dictadura de dretes

El panorama descrit hauria de ser molt clar per a qualsevol observador honest i atent als fets acreditats per testimonis i entitats fiables. Que alguns dirigents de l'actual règim tinguin l'origen en la revolució sandinista de 1979 i que mantinguin alguns dels seus símbols, no indica que el règim sigui d'esquerres. Si el jutgem pels seus actes, cal concloure que ha traït completament aquells principis que els sandinistes van defensar als vuitanta.

El FSLN, el partit sandinista, ha estat substituït per una família: Daniel Ortega, la seva dona Rosario Murillo, el cap de l'exèrcit, consogre d'Ortega, el cap de la policia, també consogre d'Ortega, i els fills d'Ortega i Murillo, que exerceixen competències de representació del govern a l'exterior, per sobre del ministre. Les "orientacions" (directrius) emanades de la cúpula Ortega-Murillo s'executen a través d'uns "operadors" o comissaris polítics que tenen un poder absolut sobre qualsevol funcionari.

Encara que alguns sectors acrítics d'una autoanomenada esquerra europea justifiquin el govern Ortega-Murillo, les polítiques i les accions del govern no deixen cap dubte. L'actual règim nicaragüenc no es pot classificar com a socialista i d'esquerres, sinó clarament com de dretes i neoliberal.

En primer lloc, Ortega governa amb la dreta més retrògrada, lligada a la contrarevolució dels anys vuitanta o als actuals aliats de l'ex-president dretà i corrupte Arnoldo Alemán, sense oblidar l'aliança amb l'oligarquia de terratinents i

financers, a la qual la família governant s'hi ha afegit. Els fills dels dirigents nicaragüencs usen Rolex, condueixen Mercedes i estudien als Estats Units, per cert, el màxim inversor a Nicaragua avui.

Amplis sectors del sandinisme han denunciat aquests fets, i costa pensar que ho facin des d'una posició de dretes: Henry Ruiz, Luis Carrión, Onofre Guevara, Dora María Téllez, per citar-ne alguns, i fins i tot el germà del president i excap de l'exèrcit, Humberto Ortega. D'altra banda, els principals líders de l'esquerra llatinoamericana s'han distanciat d'Ortega: Pepe Mújica, Andrés López Obrador, Gabriel Boric, Gustavo Petro, Luiz Inácio Lula da Silva...

Fixem-nos ara en els sectors que caracteritzen les polítiques d'esquerra.

En l'àmbit de la salut, hi ha un sistema selectiu: salut privada per als rics, amb hospitals d'alt nivell, sistema públic de nivell mitjà per als cotitzants de la Seguretat Social (un 9% de la població), i sistema públic de baix nivell per a la resta, amb dotzenes de metges expulsats dels centres de salut durant la pandèmia, llargues llistes d'espera i cada cop més medicaments a càrrec de les butxaques dels pacients. Per descomptat, els dirigents governamentals utilitzen els hospitals dels Estats Units. Caldria afegir les decisions confuses que va prendre el govern davant

de la Covid-19: des de negar-la a l'inici de la pandèmia, causant milers de víctimes, fins a declarar uns mesos després que la pandèmia estava descontrolada.

L'educació bàsica està cada cop més degradada, en part a causa dels salaris molt baixos dels mestres i de l'educació acrítica, basada en llibres oficials i eslògans polítics que s'hi imparteix. La selectivitat universitària ha desaparegut, entrant a les universitats tots els titulats d'educació secundària, cosa que minva la qualitat del sistema. S'ha anul·lat l'autonomia universitària, hi ha menys subvencions a les universitats i s'expulsen professors, alumnes i personal no addictes al govern. Per descomptat, els dirigents i alts funcionaris del govern envien els seus fills a col·legis i universitats privades i estrangeres.

Pel que fa al Medi Ambient, els programes de SI-A-PAZ a Rio San Juan i BOSAWAS a l'Atlàntic Nord resten oblidats i la desforestació avança sense fre; es promou l'arribada de nous colons del Pacífic a reserves nacionals, amb els consegüents enfrontaments amb les comunitats indígenes, més margi-

nades que mai. Es fan concessions mineres i de preses hidràuliques en zones de reserva a companyies dels EUA i d'altres països "capitalistes". Sense cap transparència, es fan acords per l'exempció d'impostos o contractes amb empreses estrangeres extractores de fusta i minerals. Cal assenyalar també l'augment imparable de la despesa policial i militar, des del 2007.

S'ha cedit mig país a l'empresa xinesa que havia de construir el canal interoceànic, sense reparar en la catàstrofe mediambiental que això representava per al llac Nicaragua i la seva conca, denunciada per ONG ecologistes de tot món. Defensant aquestes terres, les associacions de camperols de Chontales i Río San Juan han estat represaliades i empresonats els seus activistes.

Un dels sectors socials més afectats per les polítiques reaccionàries del govern és el de les dones, amb reculades com la penalització de l'avortament terapèutic per la

pressió de l'Església catòlica i de sectes retrògrades aliades del govern. La violència de gènere, tan greu al país, ha estat minimitzada amb l'artifici de la "reconciliació", segons el qual es potencia el "perdó" i la retirada de denúncies abans que el càstig del delictes.

Les alcaldies són una dependència més del govern central, que designa de facto els alcaldes. Els pressupostos i decisions municipals venen des de dalt mitjançant reunions periòdiques dels batlles amb la vicepresidenta, que "els baixa directament les orientacions". Les eleccions municipals de novembre de 2023 foren una farsa, amb una participació mínima i el 100% d'alcaldies per l'FSLN.

Com tots els governs de dretes, el d'Ortega té pànic a la cultura i la llibertat d'expressió. El tancament de tots els diaris del país, la persecució d'escriptors, cantants, poetes, científics, han convertit Nicaragua en un desert cultural. S'han impedit activitats culturals, s'han suspès festivals de música, literatura, cinema i poesia, s'han tancat emissores de televisió i ràdio i s'han bloquejat cadenes estrangeres. Cap intel·lectual nicaragüenc de prestigi, recolza el règim d'Ortega. Entre els crítics podem citar Sergio Ramírez, Giocconda Belli, Michelle Najlis, Daysi Zamora, Carlos i Luis Enrique Mejía Godoy, Norma Helena Gadea o els

ja morts Vidaluz Meneses, Ernesto Cardenal,... tots ells sandinistes i molts d'altres a la presó o l'exili.

Un altre cop, solidaris amb Nicaragua des de Catalunya

Una situació com la que hem descrit no pot quedar sense la resposta dels que estímem Nicaragua des de l'esquerra. Per això hem constituït la "Comissió Catalana pels Drets Humans a Nicaragua", formada per entitats i persones que havíem participat durant anys en activitats de solidaritat i cooperació amb el poble nicaragüenc, en molts casos brigadistes i cooperants amb la revolució sandinista de 1979. La Comissió ha creat el lloc web: www.libertadparanicaragua.org/ on s'informa sobre la situació del país, es recullen signatures contra la dictadura orteguista i es promouen activitats de suport a les víctimes. Us animem a signar-ne el manifest.

La retallada de les llibertats i les violacions flagrants dels drets humans no poden ser justificades en cap ideologia. La lluita contra dictadures de tota mena ens incumbeix a tothom i només la podem guanyar des de la consciència clara que sempre hem d'estar al costat dels perseguits injustament i mai, ni per activa ni per passiva, amb els seus perseguidors.

El nou reglament d'estrangeria

Irene Gómez Calderó
Advocada

El passat 16 d'agost de 2022 va entrar en vigor el Reial decret 629/2022, de 26 de juliol, que modifica el Reial decret 557/2011, en endavant RLOEx, Reglament de la Llei orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social (en endavant LOEx).

Donat que aquesta norma modificada constitueix, juntament amb la mateixa LOEx, l'eix normatiu bàsic d'aplicació als ciutadans estrangers que no són ciutadans de la Unió Europea, s'ha convertit en una normativa fonamental a l'hora de regularitzar situacions administratives que afecten centenars de milers de persones que resideixen en territori espanyol.

La vigent LOEx ja fa més de vint anys que s'aplica, però és evident que les necessitats de la població migrant que arriba a Espanya amb la voluntat d'obtenir una regularització que els permeti viure amb llibertat plena, no es veuen recollides en la normativa actual, tot i els esforços que legislatura rere legislatura, i segons el color de qui dissenyi la política migratòria del país, s'han anat realitzant.

Fent un primer apunt de la matèria ens trobem que, ara com ara, un ciutadà de nacionalitat no eu-

ropea o extracomunitari, que vulgui prendre la decisió de deixar el seu país d'origen i arribar a Espanya per viure i treballar de forma regular, només té aquestes vies:

- La referent a la Llei 14/2013 (lleï d'emprenedors), que implica tenir una qualificació professional molt elevada i, per tant, una oferta de feina amb les condicions laborals, principalment salari, corresponent a la referida qualificació; o bé voler invertir capital, sigui en patrimoni immobiliari o en negocis i empreses de determinats sectors.

- A través de la LOEx i el Reglament que la desenvolupa, viatjar a Espanya des de l'origen,

ja amb una autorització de residència i treball concedida, que només es pot aconseguir tenint en compte la situació nacional de treball.

Centrant-nos en aquest segon supòsit, que és el majoritari quant a demanda, cal tenir en compte el següent: la situació nacional de treball ve definida per les ocupacions de difícil cobertura, i té una relació directa amb el Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE), que cada trimestre publica un catàleg que inclou aquestes ocupacions (principalment ocupacions en l'àmbit marítim i naval). La realitat pràctica és que si un empresari vol contractar un treballador estranger, només ho pot fer si acredita que no s'ha cobert el lloc de treball ofert a les oficines d'ocupació (cal publicar l'oferta de feina i obtenir un certificat de no cobertura) i llavors presentar la sol·licitud de residència i treball inicial per compte d'altri. Només es pot prescindir d'aquest tràmit si l'ocupació oferta està dins del catàleg trimestral.

Per tant, no és cert que la política migratòria els darrers anys faciliti o permeti contractar treballadors

estrangers en origen, més enllà de casos molt excepcionals. I la recent reforma, tot i el rebombori públic que ha generat, no ha modificat res al respecte. Almenys, de moment i respecte a les autoritzacions que estem gestionant.

Sabem que, segons el país d'origen, es pot arribar a la Unió Europea amb visat o sense. Aquest visat, que sempre serà de curta durada i com a turista, només té una vigència de noranta dies, transcorreguts els quals, el ciutadà ha de retornar. Però també sabem que moltes persones, decideixen quedar-se. I en aquesta situació cal tenir molt clar que, obtenir la regularització administrativa residint ja aquí només és viable d'una manera, el procediment d'arrelament.

L'autorització de residència i treball per circumstàncies excepcionals, sent el més utilitzat l'arrelament social, és viable, com a norma general, quan el ciutadà o ciutadana estrangera no comunitària acredita tres anys de residència continuada a Espanya en situació irregular, no té antecedents penals ni en origen ni aquí, té família directa amb residència legal o ha procurat fer programes d'inserció i té una oferta de treball a jornada completa. Cal mencionar que hi ha altres supòsits que també s'hi poden encabir.

Evidentment, hi ha desenes d'altres procediments administratius possibles (estudiants, residències

Aspectos clave de la Reforma del Reglamento de Extranjería

no lucratives, reagrupació familiar, familiars de ciutadans de la UE, arrelament familiar, laboral i de formació, asil i protecció subsidiària, etc.). Però la gran majoria de persones que arriben en un procés migratori, cauen en una situació d'irregularitat sobrevinuda, a vegades per manca d'informació exacta de quines són realment les possibilitats legals i reals.

La realitat social i econòmica postpandèmica requeria un canvi en els processos migratoris, i la darrera reforma legislativa pretén abordar un model més dinàmic. Principalment el nou RLOEx estableix:

- adaptar els arrelaments a la realitat sociològica
- permet la incorporació al mercat laboral dels estudiants sense haver d'esperar tres anys
- obre la via a la cobertura de

llocs de treball vacants i permet contractacions en origen

-flexibilitza els requisits econòmics en les reagrupacions familiars en cas de menors d'edat

-simplifica els tràmits administratius, promovent tota la gestió de forma telemàtica.

Respecte a l'adaptació dels arrelaments, els principals canvis són:

-arrelament laboral: aquesta figura queda limitada a persones que estan en situació irregular, però que han realitzat una activitat laboral en situació regular d'estança o residència en els dos anys anteriors a la sol·licitud. A més, s'ha creat la modalitat d'autorització per col·laboració amb l'autoritat laboral, com a mecanisme de lluita contra l'economia submergida, que no requereix permanència prèvia, però sí denúncia a Inspecció de Treball, entre altres requisits.

-arrelament social: s'han flexibilitzat els requisits de l'oferta de feina, que passa perquè el salari sigui el mínim interprofessional i fins i tot és possible una mitja jornada si hi ha menors a càrrec o diverses ofertes.

-arrelament familiar: en aquest supòsit hi tenen cabuda totes aquelles persones que són progenitors de menors d'edat de nacionalitat espanyola o d'una

Diferencias entre el Arraigo social y el Arraigo para la formación

altra nacionalitat europea, així com els cònjuges o parelles de fet d'espanyols que no tinguin cabuda, principalment per manca de mitjans econòmics, en les residències de familiars de ciutadans de la UE, i els ascendents d'espanyols de més de 65 anys, o de menys de 65 anys a càrrec, i els descendents d'espanyols (o del cònjuge o parella de fet) més joves de 21 anys o més grans de 21 anys a càrrec.

-arrelament per formació: una de les principals novetats de la darrera reforma legislativa és aquesta figura. Implica que una persona en situació irregular, que resideixi a Espanya durant més de dos anys, i que vulgui i es comprometi a estudiar de forma presencial (els cursos han de ser d'una determinada durada i reglats, és a dir, no és possible qualsevol mena d'estudi) podrà obtenir una autorització de residència de dotze mesos, prorrogable una única vegada per un igual període. Això sí, no una autorització de treball, que la podrà sol·licitar un cop finalitzats i superats els estudis.

Convé destacar que, tot i els esforços polítics per avançar en un model migratori regular i controlat, la realitat sociològica d'un país com aquest, històricament migrant i alhora d'acollida, no obté una resposta ideal en les eines juridicoadministratives vigents.

I, per tant, no podem deixar de manifestar que l'experiència en el món del dret i de l'estrangeria ens col·loca, als professionals especialitzats, com un element de referència que hauria de ser inicial, en el moment que qualsevol persona decideix iniciar un procés migratori. Les traves burocràtiques i la desinformació poden esdevenir un veritable problema administratiu per a les persones que migren i també per a les que resideixen aquí ja de forma regu-

lar, no només per a elles mateixes sinó també per a les famílies.

Qüestió diferent és la que cal tractar respecte als milers i milers de persones que per motius diversos fugen del seu país d'origen i fan travesses, en moltes ocasions mortals, per arribar a un territori on poder viure en plenitud. Però les màfies i les grans organitzacions criminals de tràfic de persones aboquen aquestes persones a una vida clandestina i oculta, amb una vulneració permanent dels drets més bàsics i amb poques oportunitats realment.

La normativa espanyola preveu l'expulsió del territori nacional de les persones estrangeres que no tinguin permís de residència. Durant molts anys, i davant el gran volum de migrants "sense papers", les directrius del Ministeri competent van ser les de localitzar, detenir i expulsar aquests migrants, previ internament al CIE (Centre d'Internament per Estrangers). Fins i tot fent identificacions discriminatòries en llocs concorreguts (sortides del metro o del tren), on la Policia Nacional els requeria i els triava, segons el color de la pell o els trets racials. O s'incoaven procediments administratius d'expulsió a dones quan anaven a denunciar situacions de violència de gènere. Aquestes veritables barbaritats ja han estat superades, i actualment ja s'ha consolidat una jurisprudència, després de molta lluita jurídica a les més altes instàncies jurisdic-

cionals, segons la qual la sanció proporcional respecte a un ciutadà que no té una situació regular, és una sanció de multa.

Però les expulsions no han estat eliminades de l'ordenament jurídic i encara s'apliquen quan la persona ha estat condemnada en sentència ferma a una pena de presó superior a un any (art. 57.2 LOEX). I el Codi penal preveu la substitució de la pena de presó per l'expulsió del territori nacional, com a resposta politicocriminal, de les persones migrants que han comès un delicte. El vigent art. 89 del Codi penal imposa aquesta substitució de forma imperativa per als estrangers que hagin estat condemnats per penes de presó superior a un any.

Per tant, totes aquelles persones que arriben en situació no regular continuen patint una persecució legal, ja que es veuen abocades a viure al marge de la societat i amb el temor constant que si cometem un error, seran expulsades o retornades al seu país d'origen.

Aquesta política migratòria, tant d'Espanya com de la Unió Europea, només provoca, sota el meu punt de vista, un increment del sentiment global de rebuig cap a la resta de ciutadans, i més enllà de dirigir la nostra societat cap a un estat tolerant, integrador i amb igualtat d'oportunitats per a tothom, només aconsegeix que el racisme sigui present arreu.

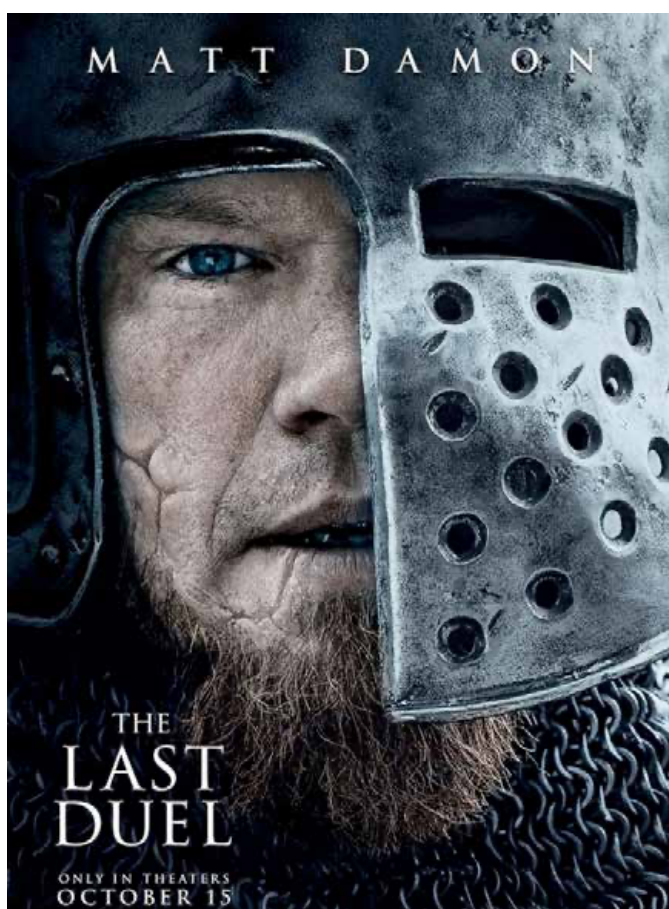
La cultura de la violació

Muriel Giménez
Periodista

La cultura de la violació aplega tot un seguit de creences, estereotips i conductes masculines que fomenten la idea que les dones, i per tant els seus cossos, són propietat dels homes. D'aquí es deriva la idea que un No és en realitat un Sí, i la percepció que les dones en les seves diferents facetes són per a ús i gaudi dels homes.

El último duelo

Vaig topar amb aquesta pel·lícula, estrenada durant la pandèmia, que prometia ser quelcom més que un film de cavallers, guerres i traïcions ambientat a l'edat mitjana. I així va ser.

A *El último duelo* (Ridley Scott), les batalles i l'èpica a la qual ens té acostumats aquest director (*El reino de los cielos* i *Gladiator*) esdevenen secundàries en el conjunt de la història d'una violació explicada des de tres perspectives diferents: la del marit de la dona violada, la del violador i la de la mateixa dona. I aquesta és la seva grandesa. Cadascú explica la història a la seva manera, explica "la seva veritat". Però en aquestes narracions ens adonem de fins a quin punt domina la perspectiva masculina, fins i tot com es juga amb els prejudicis de l'espectador durant el desenvolupament del film.

Potser convida a posar en dubte la veritat de la dona (haurà fingit una violació perquè se sent culpable d'un adulteri?). Potser ens pot portar a culpabilitzar la dona de la violació (deu haver flirtejat, donant a entendre l'interès sexual cap al seu agressor?). I ens sorprenem sentint frases -recordem que la pel·lícula està ambientada al segle XIV- que posen en relleu com la cultura de la violació perdura al llarg dels segles fins avui, ja que encara ara se senten frases, com ara: "ja se sap, les dames sempre es resisteixen, forma part del seu joc dir que no". I sentim també creences estúpides, posades sobre la taula en un tribunal, com el fet que si la dona violada ha quedat embarassada és que va sentir plaer, per tant, no va ser una violació.

Jodie Comer està meravellosa com a protagonista femenina, absolutament valenta i forta en una època en què tot li anava en contra. Matt Damon està notable com a marit, un analfabet preocupat pels diners, l'estatus i la guerra. I Adam Driver està fastigosament genial, recuperant el seu posat d'imbècil que tenia a la sèrie "Girls", que el va dur a la fama, mentre que Ben Affleck està terrible com a noble mal tenyit, però se li perdona perquè és, juntament amb Damon i Nicole Holofcener (que fa de mare de Damon), qui signa el guió d'aquesta joia.

En un moment en què la violència sexual contra les dones la tenim molt present, malauradament, que circulin pel·lícules comercials d'aquest tipus és molt important.

I may destroy you

Quins són els límits en una relació sexual consentida? Aquesta és la gran pregunta que planteja aquesta brillant minisèrie britànica que analitza, a través de les vivències dels seus protagonistes, diferents facetes de la violència sexual, física i fins i tot a les xarxes socials.

A *I may destroy you* (2020), amb guió, direcció i interpretació protagonista de Michaela Coel, ens trobem una violació que la víctima no recorda perquè estava sota els efectes de les drogues. També ens trobem una relació sexual forçada emparada per una app de cites gai. Una relació consentida, però en què, en el transcurs de l'acte l'home es treu el condó sense el consentiment de la dona... El film mostra diverses conseqüències de la violació i porta l'espectador a plantejar-se les diferents maneres de la violència sexual, que sovint no detectem, però que viuen entre nosaltres, en el dia a dia.

Coel analitza de manera directa i crua, però sense gran dramatisme, les vivències i situacions que, malgrat que hi estiguem habituats, formen part de la cultura de la violació present a tot arreu.

Inconceivable

Seguim amb una altra minisèrie per tancar el cercle d'aquesta cultura de la violació i els elements

que l'envolten i en formen part.

Unbelievable (Susannah Grant, 2019) explica la història d'una noia, Marie Adler, a qui un desconegut va violar després d'entrar al seu apartament.

En aquest cas, els rumors i els prejudicis fan que no se la creguin. Però el que és pitjor és que la desprestigien i la seva terrible experiència és banalitzada. La manca d'empatia d'un sistema policial i judicial miop contrasta amb la bona voluntat i tenacitat de dues policies que no es deixen intoxicar pel *vox populi*.

Acusados

N'hem parlat en diverses ocasions, d'aquesta pel·lícula. Però és que *Acusados* (Jonathan Kaplan, 1988) és un dels millors testimonis cinematogràfics del dolor que produeix la cultura de la violació al món.

No és una gran pel·lícula des del punt de vista cinematogràfic, i el temps li ha passat factura, però manté tot el pols gràcies a una història i uns arguments que malauradament no passen de moda ni hem superat.

Activitats de la Lliga

El 20 d'octubre vam fer una xerrada a l'INS Can Periquet de Palau-Solità sobre la vida a l'Amazonia i, més concretament, a la zona on la Lliga desenvolupa un projecte de cooperació des de fa

prop de trenta anys: la conca del riu Paranapura, a la província d'Alto Amazonas, capital Yurimaguas, departament de Loreto (Perú). Una zona habitada per l'ètnia indígena Shawi.

Els detalls de les formes de vida dels pobles originaris, la seva relació amb la natura i els recursos sostenibles que estan treballant en la línia del projecte que acompanyem, va aconseguir una sessió amb bona participació de l'alumnat de 4t d'ESO.

CICATRIUS COMPARTIDES, l'exposició sobre la violència de gènere a l'est de la República Democràtica del Congo, però que

convida a la reflexió sobre la nostra responsabilitat quant a l'espoli de recursos minerals i sobre la violència de gènere al Congo i a la nostra societat, va estar exposada al **Casal Dalt de la Vila de Sant Adrià de Besòs** del 10 al 30 de novembre.

A l'entremig, el dia 24, en el mateix local vam projectar el documental "Fam de justícia" acompanyat d'un debat posterior.

Els dilluns 7, 14, 21, 28 de novembre vam organitzar el XII Curs de Filosofia per la Pau a Santa Coloma de Gramenet sota el títol "Guerra, drets humans i cultura de pau" per encàrrec del departament de Solidaritat i Cooperació d'aquest ajuntament.

Per aquest ordre van intervenir:

El periodista **Rafael Poch-de-Feliu** sobre "Los desastres de la guerra de Ucraïna"

"Les causes de la guerra: una comparativa entre conflictes actuals en món en transició", va ser el tema a càrrec del professor de Relacions Internacionals a la UAB **Francesc Serra Massansalvador**

Elena Maya Silvan, coordinadora de l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Comissió Catalana d'Ajuda als Refugiats (CCAR) va exposar "Protecció Internacional: procediments i reptes"

I el dia 28 va tancar el cicle la investigadora del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, **Tica Font**, preguntant-nos: "Hem d'acceptar la guerra amb resignació?".

El 15 de desembre, la nostra companya, **Ester Garcia**, es va fer càrrec de l'activitat **Un pessic de contes per canviar el món**, amb el conte "El papa mico es va quedar sense peixos". Aquesta

activitat la vam fer al pi del centre cívic Can Rull, de Sabadell, al costat de la Biblioteca de Ponent que hi va col·laborar i s'emmarcava en la commemoració del Dia Internacional dels Drets Humans.

El 31 de gener vam acompanyar la Coordinadora **Un altre Món és Possible** en l'explicació del conte **El Gran Llibre** a la Biblioteca del Sud de Sabadell. Aquesta

activitat formava part de la commemoració del Dia Escolar de la No-violència i la Pau (DENIP).

20è ANIVERSARI DE LA RODA DE LA PAU DE SABADELL

La Roda va néixer el 3 de febrer de 2003. Al llarg d'aquests 20 anys entre els milers de ciutadans "anònims" que l'han fet rodar hi podem trobar grans persones com l'enyora Arcadi Oliveras, Sor Lúcia Caram o membres de la Universitat Internacional de la Pau. En tots aquests anys hi ha hagut també la participació i col·laboració de representants de la ciutadania de Sabadell.

Malgrat que en un inici la Roda de la Pau fou creada per posicionar-se contra les intencions bèl·liques d'atacar l'Iraq, no trigà a prendre un clar posicionament en contra de tot tipus de violència propera o llunyana.

L'aposta per la Pau és el seu eix clau.

Per tal de commemorar un aniversari tan important, la Roda de la Pau us convida especialment a la trobada del dijous dia 2 de febrer, com sempre a la Plaça del Doctor Robert de 1/2 de 9 a les 9 del vespre, així com un agrairà que en feu ressò.

RODA DE LA PAU. CIUTADANS ANONIMS DE SABADELL. ADHERITS AL NO A LA GUERRA I COMPROMESOS AMB EL SI A LA PAU.

Sant Roc de Sabadell per protestar contra les guerres. I malauradament, cada cop hi ha més motius per mobilitzar-se.

Tercer premi del concurs de contraportades entre l'alumnat de disseny de
2n de batxillerat de l'IES Ferran Casablanques de Sabadell, curs 2021-2022

Autora: Lucía Mérida

Tema del concurs: "El per què dels conflictes, la necessitat de la pau"

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES
G-58.267.097

C/. Sant Isidre, 140 - 08208 Sabadell -
Tel. 93 723 71 02
info@dretsdels pobles.org